

Sygn. akt I ACa 527/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Waldemar Kryślak (spr.)
Sędziowie:	SA Jerzy Geisler SA Mariola Głowacka
Protokolant:	st.sekr.sądowy Sylwia Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

z siedzibą w P.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w likwidacji

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Gospodarczego w Poznaniu

z dnia 27 marca 2012 r., sygn. akt IX GC 420/10

I. apelację oddala,

II. zasądza od pozwanej na rzecz powódki 5.400 zł tytułem zwrotu

kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA J. Geisler SSA W. Kryślak SSA M. Głowacka

Sygn. akt I ACa 527/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym 21 czerwca 2010 r., w sprawie o sygn. IX GNc 426/10, zasądający od pozwanego (...) spółki z o.o. z siedzibą w P. na rzecz powoda (...) spółki z o.o. z siedzibą w P. kwotę 450 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 maja 2010 r. i kosztami postępowania.

Sąd ten ustalił w motywach rozstrzygnięcia, że w dniu 27 marca 2008 r. strony zawarły umowę o świadczenie usług, w której powód zobowiązał się w terminie określonym do 31 grudnia 2008 r. doprowadzić do zawarcia umowy pomiędzy pozwanym a inwestorem J. W. (1), dotyczącej przygotowania koncepcji programowo – przestrzennej i wykonania czynności w celu uzyskania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu nieruchomości przy ul. (...) w P., o obszarze 19.993 m², za wynagrodzeniem w wysokości 550 000 zł netto, płatnym w terminie 7 dni po zapłacie przez J. W. (1) z zawartej z nim umowy wynagrodzenia pozwanemu.

W umowie powód zobowiązał się nadto do dołożenia wszelkich starań, aby doprowadzić do zawarcia dodatkowej umowy między pozwanym a J. W. (1), przedmiotem której miałyby być wykonanie projektu architektoniczno – budowlanego w celu uzyskania pozwolenia na budowę, z tym, że niedoprowadzenie do zawarcia tej drugiej umowy nie niweczyło uprawnień powoda za doprowadzenie do zawarcia pierwszej z umów.

W imieniu powoda umowę podpisał prokurent A. Ś., a w imieniu pozwanego uprawniony do jednoosobowej reprezentacji prezes zarządu spółki M. P., odwołany z tej funkcji 31 sierpnia 2009 r.

Powód doprowadził do zawarcia w dniu 31 marca 2008r. przez pozwanego z inwestorem J. W. (1) umowy, w której za wynagrodzeniem w wysokości 3 600 000 wykonawca zobowiązał się wobec inwestora do :

- a) opracowania wniosku o warunki zabudowy wraz z niezbędną dokumentacją i wystąpienia w imieniu zleceniodawcy do władz budowlanych o warunki zabudowy nieruchomości położonej przy ul (...) w P. osiedlem mieszkaniowym, składającym się z budynków wielorodzinnych, przy intensywności zabudowy nie mniejszej niż 32 000 m² powierzchni mieszkaniowej,
- b) uzyskania decyzji o warunkach zabudowy na rzecz zleceniodawcy przy uwzględnieniu intensywności zabudowy,
- c) opracowania projektu budowlanego i wykonawczego pełnobrażowego,
- d) uzyskania ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę.

Na zabezpieczenie roszczeń powoda z umowy z dnia 27 marca 2008 r., pozwany w dniu 18 czerwca 2009 r. wystawił weksel własny in blanco z deklaracją wekslową. Zarówno weksel, jak i deklarację wekslową podpisał w imieniu pozwanego M. P., przy czym weksel podpisał imieniem i nazwiskiem oraz oznaczeniem „prezes zarządu”. Po podpisaniu weksel został wydany prokurentowi powodowej spółki (...). W późniejszym okresie po słowach „prezes zarządu” posiadacz weksła dopisał nazwę pozwanej spółki.

Następnie w dniu 15 września 2008 r. strony niniejszego procesu zawarły aneks do umowy z 27 marca 2008 roku, w którym obniżyły należne powodowi wynagrodzenie z wysokości 550 000 zł do kwoty 450 000 zł netto, natomiast w kolejnym aneksie z dnia 6 grudnia 2008 r. kontrahenci zmienili termin obowiązywania umowy do dnia 31 grudnia 2009 r.

W piśmie z 15 października 2009 r. J. W. (1) poinformował pozwanego, że w dniu 26 września 2009 r. wszedł w życie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu pomiędzy III Ramą Komunikacyjną a ulicą (...) w P., co uniemożliwiło uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy jego nieruchomości budynkami wielorodzinnymi i doprowadziło do umorzenia postępowania administracyjnego wszczętego w tym przedmiocie. Skoro zaś spełnienie świadczenia z umowy zawartej 31 marca 2008 r. stało się niemożliwe, umowa ta wygasła, a pozwany zobowiązany jest do zwrotu zamawiającemu J. W. (1) świadczonej przez niego na poczet umowy zaliczki w kwocie 100.000 zł. W kolejnym piśmie z 12 listopada 2009 roku J. W. (1) złożył pozwanemu „z ostrożności” oświadczenie o odstąpieniu od umowy z 31 marca 2008 r. z powodu niewykonania umówionego zobowiązania, wykonanie którego stało się niemożliwe.

Z kolei pozwany w reakcji na takie zachowanie zamawiającego, w piśmie z dnia 16 października 2009 r. złożył powodowi oświadczenie o wypowiedzeniu ze skutkiem natychmiastowym zawartej z nim umowy z dnia 27 marca 2008

r. Uznając wypowiedzenie za bezskuteczne, dnia 29 kwietnia 2010r. powód wezwał pozwanego do wykupu weksła wypełnionego na kwotę 450 000 zł w terminie do dnia 7 maja 2010 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy podniósł, że poszukiwane pozwem roszczenie znajdowało oparcie i w stosunku wekslowym i w stosunku podstawowym, do którego powód odwoływał się już w pozwie. Chybione okazały się zarzuty pozwanego skierowane przeciwko zaciągnięciu przez niego zobowiązania wekslowego oraz zwalczające datę wystawienia weksła. Także zarzuty odnoszące się do stosunku podstawowego były pozbawione uzasadnionych podstaw. Łącząca strony umowa o świadczenie usług nazwana umową zlecenia z dnia 27 marca 2008 roku była ważna, została przez powoda wykonana i należy mu się przewidziane w niej wynagrodzenie. Nie sposób bowiem było podzielić zarzutu obrony podniesionego przed powstaniem prawa do wynagrodzenia, że skoro § 4 ust. 2 umowy stanowi o zapłacie wynagrodzenia „na podstawie faktury VAT wystawionej (...) w terminie 7 dni po zapłacie przez (...) J. W. (1) wynagrodzenia”, to nieziszczenie się tego warunku zawieszającego zapłatę wynagrodzenia nie wywołało skutków w tym zakresie czynności prawnej. Powód swoje zobowiązanie rezultatu z zawartej przez strony umowy wykonał, doprowadzając do zawarcia przez kontrahenta umowy z J. W. (1), należy mu się zatem wynagrodzenie niezależnie od przyczyn niewykonania tej drugiej umowy. Na taki zgodny zamiar stron umowy, z której powód dochodzi wynagrodzenia, wskazują też zeznania świadków M. P. i A. Ś..

Powyższy wyrok w całości zaskarżył pozwany, zarzucając naruszenie przy wyrokowaniu przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 102 w zw. z art. 101 pkt 5 i art. 9 ustawy z dnia 28 czerwca 1936 r. prawo wekslowe (Dz. U. 1936, nr 37, poz. 282 ze zm.) przez uznanie dokumentu wypełnionego przez powoda za weksel własny pomimo, że w chwili jego wystawienia przez M. P. nie zostało w nim określone, że reprezentuje on pozwaną spółkę, a uczynił to dopiero powód będący w posiadaniu weksła, nadużywając prawa do jego uzupełnienia;

- art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 110 k.c. przez dokonanie wykładni § 4 ust. 2 umowy z dnia 27 marca 2008r. wbrew jego literalnemu brzmieniu i przyjęcie, że zawarte tam postanowienie umowy należy interpretować jako zastrzeżenie terminu zapłaty wynagrodzenia, a nie warunku;

- art. 89 k.c. przez jego niezastosowanie pomimo, że wypłata wynagrodzenia na rzecz powódki została uzależniona od warunku;

a także mające wpływ na treść wyroku błędne ustalenie, że wystawcą weksła był pozwany oraz naruszenie przepisów prawa procesowego, a to:

- art. 495 § 3 k.p.c. przez dopuszczenie dowodów z przesłuchania w charakterze świadków A. Ś. oraz M. P. na okoliczność ustalenia zgodnego zamiaru stron co do celu zawartej przez nie umowy oraz terminu zapłaty wynagrodzenia pomimo, że dowód ten nie został zgłoszony w pozwie, a dopiero w piśmie procesowym z dnia 16 sierpnia 2010 r. wniesionym po upływie tygodniowego ustawowego terminu dla zgłoszenia nowych faktów i dowodów,

- art. 328 § 2 k.p.c. polegające na nieuzasadnieniu przez Sąd pierwszej instancji przyczyn nieuwzględnienia zarzutu wadliwego wypełnienia weksła w zakresie określenia nazwy jego wystawcy przez posiadacza weksła

- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność ustalenia daty rzeczywistego wystawienia weksła,

- art. 233 § 2 k.p.c. przez niedokonanie przez Sąd pierwszej instancji oceny odmowy wyrażenia przez powoda zgody na uszkodzenie weksła w celu wykonania badań przez biegłego grafologa na okoliczność ustalenia daty rzeczywistego wystawienia weksła.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 21 czerwca 2010 r. wydanego w postępowaniu nakazowym pod sygn. akt IX GNC 426/10 i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu przed sądem pierwszej instancji, w tym

kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 28 800 zł., a także zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 14.400,00 zł

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego nie była uzasadniona. W pierwszym rzędzie odnieść należało się do zarzutów naruszenia prawa procesowego, zwalczających podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. W tym zakresie oczywiście nieuzasadniony był zarzut naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn nieuwzględnienia zarzutu wadliwego określenia wystawcy na wekslu, skoro autor apelacji nie pokusił się nawet o próbę wykazania, by uchybienie takie mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Także zarzuty naruszenia przepisów art. 217 § 2 w związku z art. 227 k.p.c. i art. 233 § 2 k.p.c. dotyczące oddalenia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa w celu ustalenia, czy do wystawienia weksla doszło w czasie, gdy podpisujący go jako organ osoby prawnej prezes zarządu pełnił taką funkcję, nie były usprawiedliwione w sytuacji, gdy powodzenie i moc przekonywająca takiego dowodu są wątpliwe z przyczyn wskazanych przez Sąd pierwszej instancji, skarżący zaś nie twierdził nawet, by podpisany pod wekslem prezes zarządu miał interes w wystawieniu weksla po jego odwołaniu z piastowanej funkcji i dysponował pieczęcią firmową pozwanego przy sporządzaniu deklaracji wekslowej.

Wystawcą weksla jest ten, kto weksel podpisał. W podpisie zaś na wekslu zostało uwidocznione, że podpisujący weksel zamieścił go jako organ osoby prawnej wystawcy, uprawniony do jej jednoosobowej reprezentacji, co znalazło też odzwierciedlenie w wystawionej imieniem pozwanej przez jej prezesa zarządu tego samego dnia 18 czerwca 2009 roku deklaracji wekslowej. Co do osoby wystawcy weksla ustalenia Sądu pierwszej instancji znalazły też oparcie w zaofiarowanych już w pozwie na tą okoliczność dowodach ze świadków M. P. i A. Ś., stąd przy braku dowodów przeciwnych zarzut błędnych w tym zakresie ustaleń faktycznych ostać się nie mógł. Brak zaś usprawiedliwionych zarzutów odnoszących się do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, prowadził do przyjęcia tych ustaleń także przez Sąd Apelacyjny za własne i stanowiące podstawę orzeczenia odwoławczego.

Z uwagi też na brak wątpliwości co do osoby wystawcy weksla, nieuzasadniony był podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 102 w związku z art. 101 pkt 5 i art. 9 Prawa wekslowego z powodu braku niezbędnej cechy weksla w postaci oznaczenia wystawcy. Określając niezbędne elementy weksla, przepis art. 101 Prawa wekslowego w przywołanym w apelacji punkcie 5 dotyczy zresztą osoby uprawnionej, a nie zobowiązanej z weksla, której powstanie długu skarżący zwalcza.

Co zaś do zarzutów odwołujących się do stosunku podstawowego w ramach oceny zasadności dochodzonego roszczenia wekslowego, to wbrew zarzutom apelacji zapis w umowie, że „wynagrodzenie zleceniobiorcy (...) zostanie zapłacone (...) w terminie 7 dni po zapłacie przez Pana J. W. (1) wynagrodzenia zleceniodawcy” (§ 4 ust 2 umowy), warunku zawieszającego nie stanowił i wykładnia przez Sąd pierwszej instancji tego fragmentu umowy nie narusza przepisów art. 65 § 2 i art. 89 k.c. Oznaczenie terminu przez określone zdarzenie (art. 111 § 2 i art. 116 k.c.) może nastąpić tylko wówczas, gdy nastąpienie tego zdarzenia w przyszłości jest oczywiście pewne, a więc różni się od warunku w rozumieniu art. 89 k.c., będącego zdarzeniem przyszłym i niepewnym / zob. wyrok Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 1990 roku, IV CR 236/90, OSNC 1991, z. 10-12, poz.125/. Jest to zrozumiałe, zapłata wynagrodzenia bowiem nie może zostać uzależniona od zdarzenia przyszłego i niepewnego, sprzecznie z naturą stosunku cywilnoprawnego zawartego przez strony, a opartego na wzajemności świadczeń oraz objętego ograniczeniami swobody kontraktowania wynikającymi w tym zakresie z art. 353(1) k.c. W art. 89 k.c. ustawodawca nadto posłużył się terminem „warunek” nie w odniesieniu do konkretnego fragmentu (składnika) czynności prawnej, lecz zdarzenia, od którego uzależniona została skuteczność czynności prawnej. Jeżeli zaś określenie terminu płatności wynagrodzenia w umowie łączącej strony procesu nie było obarczone warunkiem, a wymagalność roszczenia powoda o zapłatę wynagrodzenia Sąd pierwszej instancji powiązał z upływem terminu, w którym J. W. (2) dokonałby zapłaty wynagrodzenia z umowy,

jaką sam zawarł z pozwanym, to nie sposób zgodzić się ze skarżącym, że taka wykładnia umowy jest sprzeczna z wolą stron i narusza art. 65 § 2 k.c. nakazujący kierowanie się przy wykładni oświadczeń woli zgodnym zamiarem stron i celem umowy, a nie jej dosłownym brzmieniem. To bowiem właśnie pozwany, forsując w apelacji zarzut, iż z zawartej przez strony umowy „jednoznacznie i wprost wynika”, że wypłata wynagrodzenia powodowi została uzależniona od warunku, opiera swoje stanowisko na dosłownym brzmieniu umowy. Pominięcie bowiem nawet w tym zakresie dowodów ze świadków A. Ś. i M. P., zgłoszonych na tą okoliczność zdaniem skarżącego z opóźnieniem według ówczesnego brzmienia art. 495 § 3 k.p.c. i co do ustaleń dotyczących zgodnego zamiaru stron i celu umowy sprekludowanych, interpretację umowy zaprezentowaną przez stronę pozwaną nie uzasadniało.

Z tych względów pozbawioną uzasadnionych podstaw apelację pozwanego należało na podstawie art. 385 k.p.c. oddalić, w konsekwencji zasądzając od niego na rzecz powódki zwrot kosztów w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002, nr 163, poz. 1349 ze zm.).

SSA Jerzy Geisler SSA Waldemar Kryślak SSA Mariola Głowacka